

2010 квітень № 7 (194)

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА**

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ЧАСТИНА II

Заснований у лютому 1997 року (27) Свідоцтво про
реєстрацію: серія КВ № 14441-3412ПР, видане
Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку наукових
фахових видань України (педагогічні науки) Постанова
президії ВАК України від 24.09.09 №1-05/4

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету імені Тараса
Шевченка (протокол № 6 від 29 січня 2010 року)

Виходить 2 рази на місяць

Зміст

1.	Пономарьова О. М. Формула творчості: науковий пошук	5
2.	Макаренко С. І. Про що говорить дитячий малюнок?	9
3.	Мала Т. В. Визначення педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх фахівців з книжкового дизайну у ВНЗ	19
4.	Міняйлова А. В. Реалізація педагогічної технології гуманістичного виховання студентів у навчально-виховному процесі технічних університетів	26
5.	Мозгальова Н. Г. Вплив соціальних чинників на успішність інструментально-виконавської підготовки вчителів музики	34
6.	Муромець В. Г. Організація міжособистісного взаєморозуміння підлітків у комунікативному просторі дитячого оздоровчого табору	41
7.	Ніколаєнко Л. Г. Особистісна конструктивність як системний компонент готовності до діяльності з добору музичної інформації	48
8.	Овчаренко О, В. Жанрове різноманіття творчої спадщини Юрія Іллєнка в контексті розвитку українського поетичного кіно ХХ століття	53
9.	Павлова О. І. Особливості формування інформаційної культури філолога	61
10.	Паньків Л. І., Пугішина Л. О. Жанр як категорія педагогіки мистецтва	67
11.	Парамоненко Л. М. Особливості розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців з перукарського мистецтва та декоративної косметики в процесі позанавчальної діяльності	71
12.	Парфентьєва І. П. Формування мистецької рефлексії майбутніх учителів музики: діагностичний етап експерименту	77
13.	Петухова І. О. Класифікація тестів у вітчизняній психолого-педагогічній науці 20-30 рр. ХХ століття	83
14.	Плохотнюк О. С. Специфіка формування професійно ціннісних орієнтацій студентів мистецько-педагогічних спеціальностей у процесі музично-виконавської діяльності	91
15.	Пляченко Т. М. Підготовка майбутнього вчителя музики до формування репертуару учнівських музично-інструментальних колективів	95
16.	Подольчук В. В. Роль виконавського дихання та артикуляції при грі на трубі	100
17.	Птахіна О, М. Сутність та особливості взаємодії в електронному середовищі як основи дистанційного навчання	107
18.	Радомська А, М. Віддзеркалення мистецьких традицій Західної Європи в килимах старої Слобожанщини	116
19.	Рожко М, М. Артистичність - творча ознака талановитості дитини.	120
20.	Семеренська О. В. В. О. Сухомлинський і концепції виховання Заходу	124

УДК 371. 13: 7

М. М. Рожко

АРТИСТИЧНІСТЬ – ТВОРЧА ОЗНАКА ТАЛАНОВИТОСТІ ДИТИНИ

Існує стійка думка деяких науковців, що артистичність – це висока творча майстерність, художність. Досліджуючи проблему формування артистичності підлітків, ми спираємося на праці відомих учених (Б. Ананьєв, Т. Драгунова, І. Кон, В. Дранков, Н. Лейтес, А. Петровський, С. Рубінштейн, Б. Теплов, О. Толстих та ін.), у яких з різних позицій розглядався розвиток спеціальних здібностей до творчої діяльності. При цьому ми повністю поділяємо точку зору С. Рубінштейна про те, що не можна бути великим музикантом, художником, не володіючи загальною обдарованістю [1, с. 253].

Обдарованість проявляється в процесі розвитку особистості. У процесі розвитку відбувається й формування спеціальних здібностей та артистичності, але в одному випадку меншою мірою, в іншому – більшою, в одних – більш, в інших – менш рівномірно, залежно від спрямування й характеру виховання та навчання. У результаті в однієї людини можна констатувати загальну обдарованість, яка виявляється в різноманітних напрямках, в іншій здібності в одному якому-небудь напрямку. Більш ранній і успішний розвиток однієї здатності дуже часто визначає розвиток решти обдарувань.

Як стверджують психологи, щирість і простота – головні властивості артистичності. Навіть у таких випадках, коли артистичність не надто сильна чи темпераментна, вона все одно залишається вірною собі й не вдається до умовності для посилення враження.

Основна причина артистичності полягає в акторських здібностях, у яких зримо простежується процес моделювання художнього образу та його матеріальне втілення в сценічній дії.

Розглядаючи положення театральної педагогіки, які використовуються авторами досліджень у педагогіці інших видів творчої діяльності, можемо відмітити, що йдеться лише про ті здібності, які характерні для творчої діяльності. Це підтверджує думку про те, що спеціальні здібності піддаються педагогічній дії й знаходять творчі властивості лише тоді, коли в їх структурі з'являється й підсилюється дія загальних здібностей [2, с. 152].

Педагогіка має достатню кількість методик розвитку артистичних здібностей у різноманітних видах художньої творчості. Проте саме поняття „артистичність” або не конкретизується взагалі, або зводиться до знань, умінь та навичок у певному виді творчої діяльності. Прийнято вважати, що доказом природженості (спадковості) артистичних здібностей слугує їхній ранній прояв у дитини.

Про природжену артистичність також існує теорія на основі повторення її в нащадків.

У низці досліджень (Б. Кочубей, С. Кравцов, В. Семенова, Н. Тализіна) застосовувався „метод близнюків”, що дозволяє визначити ступінь впливу спадкових чинників та середовища на формування тих чи інших психологічних якостей людини. Таким чином, існують докази на користь генетичних передумов здібностей. Усе залежить від зовнішніх умов, а також виховання, навчання, формування й розвитку артистичності, від правильної методики й педагогічного спілкування. З погляду педагогіки, саме загальні творчі здібності можуть впливати на розвиток артистичності, сприяти її продуктивному розвитку [3, с. 109].

Вітчизняні психологи справедливо відзначають, що сьогодні „дуже гостро стоїть проблема виявлення механізмів формування й розвитку артистичності. Тонкі механізми такого процесу ще невідомі. Роль перших „поштовхів” до розвитку артистичності, мабуть, дуже велика, і вона завжди пов’язана з яскравими емоційними переживаннями.

Важливу роль у формуванні й розвитку артистичності відіграють мотиви. У ролі мотивів можуть виступати потреби, інтереси, захоплення, емоції, ідеали. Інтерес завжди виступає в ролі стимулів до набуття знань, розширення кругозору, є важливою умовою розвитку особистості, припускає широту й різносторонність інтересів за наявності основного інтересу. Таким інтересом у підлітка може бути інтерес до різного роду творчої діяльності, зокрема – художньої, а в цьому випадку театральної. Інтереси підлітків відрізняються великою стійкістю, активністю, дієвістю. На основі інтересів формуються спеціальні здібності. Такі здібності дуже часто супроводжуються проявами артистичності.

Справедливо вважається, що обидва чинники взаємопов’язані, тобто один значно підсилює інший. Підвищена мотивація, викликана нею активність є і ознаками та невід’ємними умовами розвитку будь-якої здатності, – вважає Ю. Гіппенрейтер [2, с. 199].

Думка про те, що артистичність генетично зумовлена, по суті, передбачає, що вона з’являється сама собою, без процесу розвитку. Існуюча протилежна думка про те, що всього можна навчити або навчитися, якщо докласти зусилля, містить помилку. Не можна навчити дитину артистичних здібностей, якщо відсутні її власна активність, бажання й захопленість.

Отже, якщо підсумувати цих авторів про природу й розвиток артистичності, то напрошується висновок, що існують природні передумови артистичності – задатки, але ще немає точних відомостей, у чому вони полягають. Можливо, це деякі властивості нервової системи, загальна активність, підвищена чутливість нервових структур і т. п., можливо, це якась спеціальна схильність. Те, наскільки виявляться й сформуються задатки, залежить від умов індивідуального розвитку.

На думку М. Обозова, становлення й розвиток артистичності пов’язані з проходженням дитини через різноманітні сенситивні періоди за типом „відображення”.

В особливо талановитих дітей можлива синхронізація кількох сенситивних періодів, що зазвичай змінюють один одного. Тоді можливості розвитку їхніх здібностей набагато разів збільшуються [3, с. 201].

Якщо розглядати витoki артистичності, багато вчених вважають, що її коріння певною мірою лежить ще в дитячих іграх.

Гра – це особлива форма дитячого життя, вироблена або створена суспільством для управління розвитком дітей, і в цьому плані вона є особливим творчим джерелом.

Для розвитку артистичних здібностей важливо здійснювати спадкоємність типів діяльності, надаючи всій навчально-виховній діяльності ігровий характер.

Ігрова діяльність – це особливий аспект в артистичному вихованні дітей засобами хореографії. Систематичні, цілеспрямовані, визначені форми й зміст гри, що враховують вікові особливості дитини створюють умови для розвитку артистичних даних, емоцій і інтелекту, фантазії й логіки, розкріпачення й зібраності, особистих і колективних проявів. Ігри пов'язані з первинними поняттями художнього виховання: прихід до хореографічного класу й вихід з нього, уклін, репетиційний костюм і ставлення до нього. Педагог-хореограф усіяко має заохочувати фантазію, творчість, нічим не обмежувати тематику. Для дитини важливо розібратися в специфіці жанру, ознайомитися й залучитися до хореографічного мистецтва, одночасно вчитися долати скутість, боязкість, невміння вільно рухатися в просторі, перебудовуватися, рухатися в заданому ритмі, обігравати пластикою руху під музику різні образи птахів і звірів. Проявляючи творчість в іграх, етюдах, імпровізаціях засобами пластики й образної виразності діти стають пластично й емоційно привабливими, тобто в них поступово народжується артистичність [4, с. 73].

Розділяючи ці позиції автора, вважаємо необхідним підкреслити, що багато чого залежить від методики педагогічного спілкування з підлітками. При несприятливих загальних умовах (часті психологічні травми) енергія дитини може витратитися на неконструктивні переживання і ніби „відкачуватися” від здібностей, що розвиваються. Нарешті, неправильне поводження з мотивацією, наприклад, зайве примушення, може погасити спонтанну активність дитини й „засушити” її здатності. Тому вся увага педагога, балетмейстера повинна бути націлена на розвиток і формування творчих здібностей, у тому числі й артистичності, а не на прагнення поспішно добитися результатів.

Усіх дітей об'єднує переважно емоційно-образне сприйняття світу, підвищена емоційність, прагнення силою своєї уяви одухотворити навколишнє середовище. Підвищена чутливість відкриває перед дітьми можливість використання матеріалу й засобів того або іншого виду мистецтва. Саме це пояснює інтерес дітей до всього барвистого, незвичайного, усього, що викликає емоційний відгук. Отримання позитивних

емоцій можна розглядати як фундаментальну потребу, завдяки якій дитина включається в діяльність, яка її цікавить. Емоційне збудження веде до активності дитини, позитивні емоції підсилюють бажання до прояву артистичності. Якщо джерело позитивних емоцій вичерпується, ніякими прийомами не можна примусити дитину бути публічно привабливою, артистичною. Артистичність розквітає тоді, коли дитина живе у світі гри, казки, музики, фантазії, творчості. Без цього вона – засушена квітка [5, с. 106].

Іншою фундаментальною потребою в розвитку артистичності є пластичний рух, що пояснюється рівнем дозрівання нервової й м'язової системи та психічних процесів. Усі ці вікові риси дітей є сприятливою передумовою для розвитку художньо-мистецьких здібностей усередині хореографічної діяльності.

З усього сказаного можна зробити висновок, що хореографія відповідає фундаментальним потребам дитини в розвитку артистичності: хореографія дає можливість проявляти себе при виконанні та втіленні різних образів засобами пластики руху під музику; хореографія відкриває можливість для кожної дитини розвивати виразність свого тіла, образність міміки, жести й пластику руху; хореографічна творчість в основі має ігрову форму діяльності, чим зацікавлює й захоплює, розвиваючи артистичні здібності.

Наразі, урахувавши думки мистецтвознавців, фахівців хореографічного мистецтва, видатних педагогів, зауважимо, що артистичність не є природженим явищем, вона розвивається в дитини, починаючи з досить раннього віку, на основі природних задатків, високої емоційності, цікавості, творчих дарувань, і в розвитку її дуже важливу роль відіграє хореографічне мистецтво.

Література

1. Слободчиков В. И., Е. И. Исаев Психология человека / Владимир Иванович Слободчиков, Евгений Иванович Исаев. – М. : Педагогика и психология, 1995. – 467 с.
2. Гиппенрейтер Ю. Б. Введение в общую психологию (Курс лекций для студентов вузов) / Юрий Борисович Гиппенрейтер. – М. : Педагогика, 1996. – 338 с.
3. Обозов Н. Н. Межличностные отношения / Николай Николаевич Обозов. – Л. : Знания, 1979. – 236 с.
4. Ветлугина Н. А. Художественное творчество ребёнка / Наталья Александровна Ветлугина. – М. : Искусство, 1972. – 132 с.
5. Бондаренко Л. В. Методика хореографічної роботи в школі і позашкільних закладах / Людмила Василівна Бондаренко. – К. : Муз. Україна, 1985. – 121 с.

Рожко М. М. Артистичність – творча ознака талановитості дитини

Творчі здібності складаються в процесі розвитку особистості. У процесі розвитку відбувається й формування спеціальних здібностей обдарованості. Одним із проявів творчих задатків дитини є її артистичність. Артистичність – це висока творча майстерність, художність, щирість і простота. Ознакою артистичності є акторські здібності, у яких зримо простежується процес моделювання художнього образу та його

матеріальне втілення в сценічній дії.

Ключові слова: артистизм, творчі здібності, творча майстерність.

Рожко М. Н. Артистичность – творческий признак талантливости ребенка

Творческие способности складываются в процессе развития личности. В процессе развития происходит и формирование специальных способностей и одаренности. Одним из проявлений творческих задатков ребенка есть его артистизм. Артистизм – это высокое творческое мастерство, художественность, искренность и простота. Признак артистичности проявляется в актерских способностях, в которых прослеживается процесс моделирования художественного образа и его материальное воплощение в сценическом действии.

Ключевые слова: артистизм, творческие способности, творческое мастерство.

Rozhko M. N. Artistry is a creative sign of talent of child

Creative capabilities are folded in the process of development of personality. In the process of development there is forming of the special capabilities and gift. One of displays of the creative making of child is his artistry. Artistry is high creative trade, artistic value, sincerity and simplicity. The sign of artistry shows up in the capabilities of actors, in which the process of design of image and his financial embodiment is traced in a stage action.

Key words: artistry, creative capabilities, creative trade.